Cât ai întins coarda, domnule Lodge? Scriitorul şi provocările catolicismului în secolul XX

Ciprian Iulian TOROCZKAI

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Teologie
"Lucian Blaga" University of Sibiu, Faculty of Theology
Personal e-mail: torocipri@gmail.com

How Far Did You Go, Mr. Lodge? The Writer and the Challenges of Catholicism in the 20th Century

In this study I present the religious relevance of the autobiography of David Lodge. Novelist, play writer and screenwriter, he was deeply influenced by the Catholic upbringing he was given, especially in his school years. This influence is perceptible in his writings, which have made him famous worldwide. They reflect themes that are specific to Catholicism, but also the changes that took place both within the Catholic Church after Vatican II and in the personal life of the British author. He did not hold himself back from criticizing the official position of the Church in which he had grown, especially in what regards family and sexuality related issues.

Keywords: David Lodge, Bildungsroman, education, Vatican II, birth-control, Catholicism in the 20th century.

David Lodge este unul dintre cei mai în vogă scriitori britanici contemporani. Dovadă stau şi numărul mare de cărți traduse şi publicate în limba română. Astfel, cele mai importante romane ale sale – inclusiv trilogia dedicată campusului universitar[1] - sunt disponibile cititorului de la noi, unele chiar în mai multe ediții.[2]

Romancier, dramaturg și scenarist, este în general prezentat în notițele biografice ca făcând studii universitare și postuniversitare la University College London; a predat la University of Birmingham (între 1950 și 1987), după care s-a dedicat în totalitate carierei literare. Aceasta se află de altfel în centrul volumului autobiografic la care ne vom referi în continuare, tradus în românește la numai un an după publicarea sa în limba engleză. [3] Cartea cuprinde primii patruzeci de ani din viața lui David Lodge, o viață marcată – după cum ni se spune chiar în prefața cărții – de asumarea identității de scriitor englez și de educația în spirit catolic ce-l va marca de-a lungul întregii sale vieți. Astfel, naşterea produsă la 28 ianuarie 1935 a avut loc „într-un ceas bun" „pentru un viitor scriitor englez și mai ales pentru cineva din pătura inferioară a clasei de mijloc, așa cum eram eu". O serie de avantaje, cum ar fi învățământul gratuit sau bursele de studiu integrale, îl vor stimula pe viitorul scriitor, oferindu-i o bază pentru viitoarele sale cărți. Și tot dintru început ni se spune „catolicismul mi-a stimulat imaginația de romancier și înainte, și după aceste tulburări violente (adică mutațiile socio-religioase produse în anii 60 în Biserica Romano-Catolică, n.n.)".[4]

În mare parte autobiografia lui David Lodge se constituie într-un *Bildungsroman*, axat pe modul în care personajul principal, care aici coincide cu autorul, a devenit scriitor. (În stilul specific, perioada de creștere și formare nu este lipsită de note de ironie. Singur la părinți, ca și tatăl său, David își descrie astfel situația: „Și eu, și tata am fost copii unici, răsfățați de mamele noastre, și am trăit până la vârsta maturității în casa părinților unde, cum se spune, ni s-a căutat în coarne, așadar am presupus că asta e ordinea firească a lucrurilor".[5])

Așa cum ne-am aștepta, vedem că multe din romanele lui Lodge cuprind foarte multe elemente biografice. Spre exemplu, excursiile făcute în Germania, cu sprijinul unei mătuși, se găsesc evocate în *Afară din adăpost*.

Prezentarea noastră va urmări însă un alt aspect –

la fel de esențial însă, după cum am văzut din propriile mărturisiri ale autorului: asumarea condiției de scriitor catolic. Baza de la care trebuie pornit este că acest catolicism al lui Lodge este întrutotul rezultatul educației; deși făcând parte dintr-o familie cu adânci rădăcini catolice, tânărul David a cunoscut acasă un mediu laic, nu religios.[6]

Tânărul David a urmat practica cuvenită vârstei unui tânăr catolic. Astfel, la șapte ani, „vârsta înțelegerii" – adică atunci când putea înțelege natura tainei și noțiunea de păcăt – a fost cuminecat pentru prima dată (Euharistia fiind precedată de o altă taină, Pocăința). Acest ritual era pregătit cu ceva timp înainte, iar în carte ni se prezintă pe îndelete toți pașii acestei pregătiri. În orice caz, după Împărtășanie unele membre ale parohiei St. Mary Magdalen din Brockley, Londra, au pregătit un mic dejun special, cu budincă și prăjituri. Doar lipsa prezenței tatălui, plecat pe front, făcea ca ziua aceasta să nu fie, „cea mai fericită din viață", după cum mărturisește autorul.[7]

Urmează apoi prezentarea amănunțită a modului și spiritului în care avea loc educația într-o școală catolică, în anii '40-'50. Atmosfera exterioară dezolantă era dublată de una interioară la fel de apăsătoare. Pedepsele corporale erau un lucru frecvent. Poate mai grav decât pedeapsa fizică, în centrul concepției educaționale se găsea „păcatul de moarte". Acesta, spre deosebire de păcatele veniale sau cele minore, „e atât de grav încât ucide sufletul și te condamnă la iad" – după cum se spunea în „Catehismul Penny" denumit astfel datorită prețului său, un penny. Pentru a se evita căderea în acest păcat ce te depărta de la mântuire se cerea o prezență în fiecare duminică la biserică și o împărtășanie cât mai deasă. O mutație se va produce abia după Conciliul II Vatican: împătășaniile dese impuneau confesiuni dese, care asigurau starea de grație a credinciosului. În felul acesta, preoții puteau să țină permanent sub control viețile morale ale mirenilor, din copilărie până la moarte, și să se asigure că aceștia rămâneau supuși dispozițiilor Bisericii. După Conciliul Vatican II de la începutul anilor '60, care a zdruncinat întreg sistemul credințelor și practicilor catolice, deosebirea dintre păcatul de moarte și cel venial a dispărut în mare măsură din limbajul instruirii teologice, laolaltă cu obiceiul confesiunilor frecvente ale catolicilor practicanți".[8]

Intrarea la St. Jososeph's Academy, susținut de ordinul Fraților Școlilor Creștine, a însemnat continuarea educației în spirit catolic desfășurată anterior. Ca o ironie, cei neintruiți și iubiți dascăli erau cei mireni, ceea ce ducea la următoarea situație: „cu totul surprinzător, educația religioasă era, probabil, printre cursurile cel mai prost predate, deși școala avea un specific catolic pronunțat".[9]

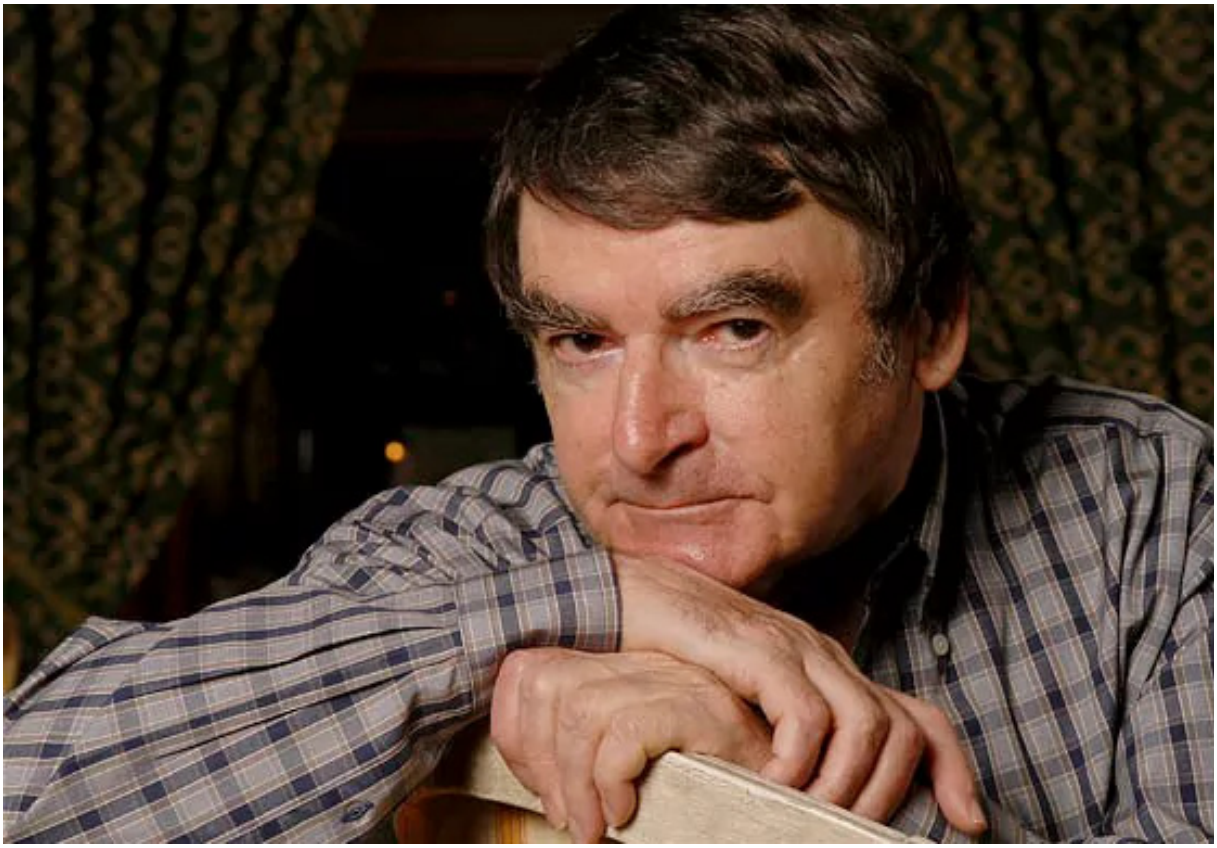
Instrucția teoretică se făcea după același „Catehism Penny", redactat sub forma clasică cu întrebări și răspunsuri. Și mai surprinzător, educația teologică se făcea în absența studierii textului biblic. Accentul cădea pe memorarea unor liste de date și instrucțiuni, totul dublat de un ritm fomal al exercițiilor spirituale despre care Lodge nu păstrează o amintire prea plăcută. Spre exemplu despre practica rozariului – care ar fi trebuit în opinia unui instructor, fratele Peter, să înlocuiască educația religioasă (sic!) – ni se spune că era „cel mai cumplit meșteșug de tâmpenie din practica religioasă catolică".[10]

Deși practica pedepselor corporale se aplica mai departe, David Lodge se distanțează de scandalurile de natură sexuală ce marchează în ultima vreme Biserica Romano-Catolică. Ele nu apar în romanul *Cât să întindem coarda?* apărut în 1980 fiindcă "în tot timpul cât am învățat la St. Josephs, n-am observat, n-am auzit și nici nu m-am simțit amenințat personal de vreun gest nepotrivit de natură sexuală din partea vreunuia dintre călugării ordinului. Și, înainte de apariția acelor relatări în presă prin anii 90, n-am auzit nici cel mai mic zvon despre vre-un caz de abuz sexual asupra copiilor comis de preoți, călugări sau călugărițe din sânul Bisericii Catolice. ... dacă aș fi știut de ele, poate că le-aș fi introdus în roman".[11]

Școala era marcată de o anumită închistare și rigiditate. Chiar dacă a învățat excelent limba latină – iar "cunoașterea ei este de neprețuit pentru orice om interesat în plan profesional de cercetarea limbii și a literaturii engleze" – totuși, creativitatea nu era defel încurajată. Spre exemplu la arte frumoase nu li se dădea voie se picteze fiindcă ... făceau mizerie (sic!), situația schimbându-se după venirea unui profesor mai tânăr, Archie Brew.[12] Alături de alți doi profesori mireni Malechy Carroll, profesor de engleză și scriitor el însuși, și domnul Dalton, profesorul de latină, cei trei își vor pune amprenta pe formarea literară a lui David Lodge.

O schimbare majoră s-a produs în clasa a doisprezecea. „Atunci am simțit pentru prima dată că îmi place școala". „Chiar și educația religioasă a devenit mai interesantă, căci de acum discutam probleme de teologie morală și învățam cum să apărăm credința catolică de atacurile protestanților și ateilor ... așa am început să-mi definesc credința catolică într-o manieră mai intelectuală decât până în acel moment".[13] Provocarea era așadar începutul unei încercări de a înțelege anumite elemente specifice ale credinței catolice. Dacă accentul în școală se punea pe păcat și efectul nociv al acestuia, Lodge s-a simțit foarte interesat de ideea de indulgență, și în special de indulgență absolută. Aceste noțiuni sunt explicate într-unul din romanele lui Lodge, *Cât să-ntindem coarda?*[14], iar în scrierea autobiografică ni se mărturisește ca autorul chiar a reușit „performanța asta" odată, spre marea mirare și admirație a mamei sale.

Acum este perioada când adolescentul Lodge ia contact cu un anumit gen de literatură, scrisă de autori catolici. Desigur, nu putea lipsi James Joyce – mai mult ca autor al *Portret al artistului în tinerețe*[15] la care se



David Lodge
Sursă foto: http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02122/lodge-portrait_2122070b.jpg

adăugau Graham Greene și Evelyn Waugh[16].

Tânărul ce se iniția pe plan literar rămânea însă „înfiorător de naiv" pe alte planuri, mai ales în ceea ce privește problemele sexuale. Acestea, de altfel, erau un subiect tabu în educația acelei vremi. [17]

Caracterizarea făcută comunităților parohiale era de „ghetoul" catolic, căci lipsa educației sexuale era dublată de doctrina teologică a păcatului și de regula confesiunii regulate. Exigența era atât de strictă încât până și scenele vag erotice din diferite romane ar fi intrat sub incidența poruncilor Decalogului – deopotrivă a șasea și a noua.[18] Desigur, o astfel de viziune este greu de conceput în zilele noastre, marcată de efectele revoluției sexuale. Făcând o comparație, Lodge scrie: „Studii făcute în 1991, respectiv în 2001, în Marea Britanie de NATSAL (National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles) au relevat existența unei tendințe crescătoare: un sfert dintre fete și aproape o treime dintre băieți au avut experiențe sexuale înainte de a împlini șaisprezece ani. „Orice cititor de ziar își poate da seama de consecințele sociale ale acestui fapt: promiscuitate adolescentină, mame de vârstă școlară, familii fără tați, propagarea unor boli cu transmitere sexuală și traume psihice provocate de dependența de pornografie. Ethosul sexual represiv din anii '40 și '50 avea și el păcatele lui, dar s-ar părea că l-am înlocuit cu un set de probleme diferite și mult mai extinse"[19].

Singurul cadru în care tinerii de sexe difierite puteau socializa era clubul de tineret al parohiei. El este descris într-una din scrierile lui Lodge[20], iar experiențele personajului principal Tubby Passmore sunt bazate pe propriile experiențe ale autorului. Prima sa prietenă, Peggy, resimte efectele educației puritane pe care o suferise, ca și ea de altfel, David (pe de altă parte, instinctele și sentimentele acestuia nu sunt ușor de ținut în frâu[21]).

Autorul mărturisește că nu s-a simțit în largul său la St. Jososeph's Academy, „în mediul său profund catolic"[22], iar din acest punct de vedere intrarea la University College London a însemnat o eliberare. Nu vom insista cu prezentarea cursurilor și a profesorilor care l-au influențat pe David Lodge, vom spune doar că intrarea la universitate a coincis și cu întâlnirea cu viitoarea lui soție, Mary, la rândul ei de religie catolică (ambii frecventau, de altfel, Societatea Catolică.) Și Mary beneficiase de aceeași educație riguroasă catolică – ba chiar într-o măsură mai mare: locuind în internatul unei școli mănăstirești, „granițele universului ei erau reprezentate de familie, școală și parohie".[23] De altfel, factorul religios era mult mai prezent în familia lui Mary.[24] O versiune ficțională, oarecum idealizată a acesei familii se regăsește în primul roman publicat de Lodge, *The Picturegoers.*[25]

La universitate, studenții catolici organizau unele manifestări comune, cum ar fi Crucea studențească, la care David Lodge a luat parte în vacanța de Paște a anului 1955. Era o procesiune în care un grup de studenți purta, pe o anumită rută, de circa 200 de kilometri, o cruce masivă din lemn. Era considerat un gest de pocăință. Și această scenă este relatată în *The Picturesgoers* de personajul principal, Mark Underwood.[26]

Căsătoria cu Mary, produsă destul de târziu de când aceștia s-au cunoscut, a însemnat confruntarea reală între problemele de natură sexuală și principiile catolice pe care cei doi soți le primiseră în familie și prin educație. Cei doi tineri ar fi vrut să se bucure încă de viață, și deci să nu aibă copii chiar la începutul căsătoriei, dar folosirea metodelor contraceptive ar fi fost echivalentă cu încălcarea unei dogme fundamentale a credinței, cu obstrucționarea voinței lui Dumnezeu. Singura metodă pe care o aveau la dispoziție, fiind acceptată în Biserica Romano-Catolică – tocmai datorită faptului că putea da greș (sic!) – era „Metoda Sigură" sau „metoda calendarului". În mod ironic, ea fusese poreclită „Ruleta Vaticanului" fiindcă nu era deloc sigură. Participarea lui Mary și David la o întâlnire cu un consilier de la Comitetul Catolic de Consiliere Maritală le-a întărit încrederea în folosirea acestei metode. Totuși, ea nu a funcționat și astfel s-a născut primul copil al celor doi.[27] Faptul că Mary rămăsese însărcinată oarecum împotriva voinței celor doi nu le zdruncinase însă credința în dogma Bisericii.[28] Pe de altă parte, se recunoaște că tinerii de educație catolică erau cu totul ignoranți în multe aspecte legate de sexualitate și viața de familie. Astfel, în *Cât să-ntindem coarda?* se spune în acest sens: „în vremurile ce vor urma, atunci când vor privi în urmă, la anii tinereții lor, nici nu le va veni să creadă că au putut fi chiar în așa hal de ageami în privința problemelor sexuale. Aveau cunoștință despre mișcările fundamentale specifice actului sexual, dar niciunul dintre ei nu puteau oferi o prezentare exactă a procesului de fertilizare, a evoluției sarcini ori a nașterii, iar trei dintre tinerii de sex masculin nici nu știau cum vin pe lume bebelușii, opinia lor vag conturată fiind aceea că ei apar în urma unui gen de cezariană naturală, care aduce cu felul în care plesnește coaja castanelor coapte".[29]

După nașterea primului copil, înainte să-și reia relațiile sexuale, soții Lodge au mai mers odată la Comitetul Catolic de Consiliere Maritală, iar aici le-a fost prezentată o metodă nouă, considerată mai eficientă de a identifica perioada lipsită de riscuri a ciclului lunar feminin. „Metoda consta în urmărirea variațiilor de temperatură și eficiența ei era maximă dacă se folosea un termometru rectal."[30] În cheie comică, neajunsurile acestei metode sunt descrise în romanul *Muzeul Britanic s-a dărâmat!*. În cele din urmă după circa un an, și această metodă va da greș, și astfel se va naște cel de-al doilea copil în familia Lodge.

Peste ceva vreme, „Metoda Sigură" se va dovedi din nou, nesigură, Mary rămânând însărcinată cu cel de-al treilea copil. Din nefericire, acest copil se va naște cu „sindromul Down", ceea ce le va zruncina părinților credința în dogma catolică asupra controlului nașterilor. „Dintr-un anumit punct de vedere, Christopher a determinat și o îmbunătățire a căsniciei noastre. La puțin timp după nașterea lui, Mary a hotărât să ia pilule contraceptive fără ca eu să o îndemn la asta, dar cu aprobarea mea nereținută. Dintr-odată o asemenea decizie mi s-a părut un fleac. ... am luat o astfel de decizie simplă și pragmatică, însă cu o semnificație copleșitoare: ne asumam responsabilitatea pentru viețile noastre în loc să ne lăsăm dirijați de un cod inventat de teologi, ce părea tot mai irațional și nu avea nicio bază clară în învățăturile lui Isus Christos. Sunt sigur că în cele din urmă am fi ajus oricum la decizia asta, însă Christopher ne-a dat imboldul necesar pentru a acționa pe loc, fără a mai amâna lucrurile, ceea ce ne-a îmbunătățit grozav viața intimă".[31] Schimbarea de opinie coincidea cu masivele schimbări produse în catolicism odată cu Conciliul II Vatican. Soții Lodge se plasau în tabăra progresiștilor, fiind încântați de schimbările aduse în urma Conciliului.[32] Și totuși, în problema morală a controlului nașterilor, se va impune tabăra conservatorilor, fapt evident în Enciclica *Humanae Vitae*. Ea va produce însă o reacție de revoltă în cadrul unei grupe de tineri catolici, deopotrivă în Europa și America de Nord. În opinia lui David Lodge, argumentul principal împotriva schimbării consta în faptul că Biserica nu ar fi putut recunoaște că greșise într-o problemă morală atât de importantă fără să-și piardă din autoritate, iar pe de altă parte, proclamarea unei schimbări ar fi dus cu siguranță la proteste din partea altor grupuri din Biserica Romano-Catolică, cel puțin la fel de numeroase ca și cele care erau pentru schimbare.[33] Baza de înțelegere a problemei dogmei Bisericii asupra controlului nașterilor se reflectă în contradicțiile care apăreau între principii și comportament. „Pentru noi – scrie Lodge, în postura de tânăr catolic –, Biserica Catolică era ca un club: avea un manual de reguli care acopereau toate evenimentele vieții cotidiene iar dacă le respectai sau erai iertat de păcatul de a le fi încălcat, ți se asigurau viața veșnică și sprijinul lui Dumnezeu în încercările vieții pământești. Astfel, era limpede că nu puteai ignora regulile care ți se păreau inconvenabile fără să pierzi carnetul de membru și acesta era și motivul pentru care mulți catolici «o scrintiseră» în problema controlului nașterilor. Dintre toate păcatele capitale, contracepția era, prin însăși natura sa, unul dintre cele mai des întâlnite și cele mai premeditate, fiind incompatibilă cu «voința fermă de a nu mai păcătui» implicită în taina pocăinței. Prin urmare, conform manualului de reguli catolice, dacă existau cupluri care alegeau să asculte vocea propriei conștiințe, atunci fie confesiunile lor erau nule și, poate, chiar profanatoare, fie acele cupluri trebuiau să renunțe cu totul să meargă la confesiune – lucru pe care, odată cu trecerea timpului, a ajus să-l facă un număr din

ce în ce mai mare de catolici”.[34]

Faptul că poziția asumată de Papa Paul al VI-lea în enciclica amintită, nu fusese formulată *ex cathedra,* oferea o oarecare justificare pentru deciziile lui Mary și a lui David. În ceea ce-l privește pe acesta din urmă, el va semna un „Apel către papă și episcopii Bisericii Catolice”, inițiat de Universitatea Catolică din Louvain, la care aderareră vreo sută de cadre universitare din zece țări și în care erau evidențiate erorile de argumentație din enciclică, cerându-se concomitent și o abordare pastorală mai flexibilă a problemei în discuție.[35] De asemenea, David Lodge și soția sa se vor implica în *Mișcarea de reînnoire a catolicismului*, o asociație a mirenilor ce milita pentru o reformare radicală a Bisericii. Mai târziu, organizația s-a transformat în *Catolici pentru schimbare în Biserică,* având legături și cu *Reînnoirea Charismatică*, ambele mișcări fiind interesate nu doar de problema controlului nașterilor ci și de reevaluarea rolului femeilor în Biserică. Se va redacta o broșură în sprijinul preotului dizident John Challenor din Birmingham, autorul lor fiind Lodge însuși. Deși va fi cenzurată de autoritățile eclesiale, broșura va avea o largă circulație.[36]

Autobiografia se încheie cu relatări despre compunerea celebrului roman al lui David Lodge, *Schimb de dame*[37] făcându-se trimitere la un viitor roman al acestuia, *Cât să-ntindem coarda?*. Acesta din urmă va trata tot problemele cu care se confruntă tinerii catolici de la începutul anilor ‘50 și până la sfârșitul anilor ’70 – „timp în care s-au curtat, s-au căsătorit, s-au zbătut între credință și îndoială – și toate acestea într-o epocă a revoluției sexuale, în care Biserica Catolică devenea tot mai frământată și mai pluralistă”.[38] Ultimele cuvinte din memorii evocă și schimbarea ce se va produce pe plan personal în concepția creștină a autorului și care va constitui subiectul unui al doilea volum autobiografic: „în procesul documentării pentru *Cât să-ntindem coarda?* și a scrierii romanului, credința mea s-a demitologizat și a trebuit să recunosc că nu mai credeam literalmente în enunțurile Crezului, pe care le recitam în fiecare duminică la liturghie, deși pentru mine ele nu și-au pierdut cu totul înțelesul și valoarea. Dar despre asta – ca și despre altele – voi vorbi într-o altă carte”.[39]

În aşteptarea acestui incitant volum încheiem la rândul nostru această prezentare prin a spune că lectura îl va surprinde pe cititor prin sinceritatea autorului. Regăsim aici o cronică despre școala, familia și mediul literar britanic, de sorginte catolică, de la mijlocul secolului XX. Este o perioadă plină de provăcări și schimbări atât pe plan religios, cât și cultural și social. Este, în același timp, perioada în care a trăit și creat David Lodge, și pe el trebuie să-l credem pe cuvânt: deși de multe ori „a întins coarda” cât s-a putut de mult, totuși ea nu s-a rupt! Poate și datorită faptului că a avut noroc: doar s-a născut „într-un ceas bun”...

Note:

1. Toate cărțile lui David Lodge au fost publicate la editura ieșeană Polirom: *Gânduri ascunse* (2003, 2004, 2013), *Terapia* (2002, 2003, 2012), *Muzeul Britanic s-a dărâmat!* (2003, 2013), *Vești din Paradis* (2003, 2013), *Răcane, nu ți-e bine?* (2004, 2011), *Afară din adăpost* (2005, 2011), *Autorul, la rampă!* (2006, 2011), *Crudul adevăr* (2006), *Mort de surd* (2009), *Bărbatul făcut din bucăți* (2011).
2. Această trilogie, distinsă cu mai multe premii, a fost și ea publicată în limba română la Editura Polirom: *Schimb de dame* (2001, 2003, 2011), *Ce mică e lumea!* (2002, 2003, 2014) și *Meserie!* (2002, 2003, 2012).
3. David Lodge, Născut într-un ceas bun: m*emorii (1935-1975)*, Polirom, Iași, 2016, 530p.
4. *Ibidem*, p. 7-8.
5. *Ibidem,* p. 65.
6. Vezi *Ibidem*, p. 22. Și totuși, în familie au existat la un moment dat unele tensiuni datorate motivelor religioase. Spre exemplu una dintre mătuși, Isabel, era protestantă și iritată de prezența membrilor familiei soțului ei, Vic, care erau toți catolici. Drept urmare, duminica se așeza la pianul din salon și cânta cât putea de tare imnuri protestante pentru a-și dovedi puterea credinței. Vezi *Ibidem*, p. 46.
7. *Ibidem,* p. 49.
8. *Ibidem,* p. 51.
9. *Ibidem,* p. 87.
10. *Ibidem,* p. 89.
11. „E posibil – ni se spune mai departe – ca în Anglia agresiunile clericilor să fi fost mult mai rare în perioada copilăriei mele, decât după aceea și probabilitatea ca ele să se petreacă era întotdeauna mai mare în internate, în seminarele teologice pentru elevi, în orfelinate și în alte insituții de genul acesta, unde cei mici se trezeau lipsiți de apărare în fața autorității adulților. O școală ca St. Joseph’s, unde elevii se întorceau acasă la sfârșitul fiecărei zile, era un spațiu incomparabil mai ferit.” Vezi *Ibidem*, p. 93.
12. *Ibidem,* p. 97.
13. *Ibidem,* p. 104.
14. David Lodge, *Cât să-ntindem coarda?*, traducere Radu Pavel Gheo, Polirom, Iași, 2011, p. 21-22: „O indulgență era un fel de bon de tezaur spiritual, care se obținea în urma îndeplinirii unei practice devoționale ... și care îi promitea deținătorului unei astfel de garanții o anumită reducere a pedepsei cuvenite ca urmare a păcatelor sale... De asemenea, mai există ceva numit indulgența absolută, care era o chestie gen lozul cel mare, pentru că anula întreaga pedeapsă ce ți se cuvenea pentru păcatele comise până în momentul obținerii acelei indulgențe. Puteai obține una din astea participând, să zicem, la slujbă și la Sfânta Comuniune în fiecare vineri, timp de nouă luni, fără întrerupere”.
15. James Joyce, *Portret al artistului la tinerețe*, traducere Antoaneta Ralian, Humanitas, București, 2012.
16. Reflecțiile critice la adresa celor trei scriitori, fiecare cu specificul lui, și modul în care l-au influențat se regăsesc în David Lodge, *Născut într-un ceas bun*, p. 107-110.

17. *Ibidem*, p. 111-112: „În niciuna dintre școlile pe care le-am urmat nu se făcea vre-un fel de educație sexuală, iar cărțile pe această temă nu erau deloc ușor de procurat. Reprezentarea sexualității în literatură și în celelalte arte era supusă unui control strict și unei cenzuri reglementate juridic, nuditatea și orice altceva putea sugera un contact sexual simulat în filme sau pe scenele teatrelor erau interzise, la fel și descrierile explicite ale actelor sexuale în lucrările de ficțiune. La nivelul societății exista un consens asupra ideii de a pune stavilă tuturor actelor necuvincioase pe care condițiile din timpul războiului le permiseseră sau le tăinuiseră. S-a reafirmat importanța căsătoriilor monogame ca temelia societății, iar divorțurile erau descurajate. Sexul înainte de căsătorie și în afara acesteia era considerat scandalos, iar familiile monoparentale, un stigmat atât pentru mamă, cât și pentru copil. Homosexualitatea constituia un delict. În cercurile boeme și în cele de artiști, precum și în înalta societate, se mai practica încă sexul liber, dar cu discreție, însă viața clasei de mijloc și a muncitorilor era dominată în acea epocă de un cod strict de respectabilitate morală, iar încălcarea lui putea avea urmări neplăcute".
18. Exemplificarea se face cu o scenă din Graham Greene, *Expresul de Stambul*, traducere Alexandru Vlad, Polirom, Iași, 2005, p.156-158.
19. David Lodge, *Născut într-un ceas bun,* p. 116.
20. Idem*, Terapia,* traducere Radu Paraschivescu, Polirom, Iași, 2012, p. 288.
21. Încercările prin care trece tânărul David sunt descrise cu mare sinceritate și realism. Vezi David Lodge, *Născut într-un ceas bun*, p. 136-137.
22. *Ibidem*, p. 144.
23. *Ibidem,* p. 154.
24. *Ibidem,* p. 174-175.
25. *Ibidem*, p. 176.
26. Publicat în 1960, acest roman a fost încadrat ca prima reușită literară serioasă a lui David Lodge, iar în centrul său se află, oarecum inevitabil, câțiva catolici și problemele lor în familie și societate. Vezi *ibidem*, p. 284-288. În *The Picturegoers* se regăsesc influențe, mai mult sau mai puțin conștiente, de la alți scriitori catolici, cum ar fi Graham Greene, cu romanul *Americanul liniștit*, sau Evelyn Waugh cu romanul Întoarcere la Brideshead. Lodge pune aceste influențe pe seama intertextualității, un termen care va fi lansat mai târziu de Julia Kristeva. Vezi *ibidem* p. 346. Interesant este că romanul a fost interzis în Irlanda, iar autorul scrie ironic: „Nu mi-am dat seama dacă membrii comisiei de cenzură irlandeză, niște filistini notorii, se simțiseră ofensați de felul în care romanul meu aborda problema sexului sau pe cea a catolicismului. Poate că de amândouă". *Ibidem,* p. 366.
27. Autorul își mărturisește cu sinceritate problemele de natură sexuală pe care le-a întâmpinat la începutul căsniciei cu soția sa datorită faptului că ambii se căsătoriseră virgini. Aceste obstacole au fost totuși depășite datorită dragostei pe care și-o purtau, căci *amor vincit omnia* („iubirea învinge orice obstacol"). Pe de altă parte, cu aceeași sinceritate arată că, „în primii ani de căsnicie, ne-am fi descurcat foarte bine fără constrângerile suplimentare impuse de doctrina catolică asupra controlului nașterilor". Vezi *ibidem*, p. 305.
28. *Ibidem*, p. 318.
29. David Lodge, *Cât să-ntindem coarda?* p. 29.
30. Idem, *Născut într-un ceas bun*, p. 329.
31. *Ibidem,* p. 455.
32. Vezi *Ibidem,* p. 399-400: „... Mary și cu mine, ca niște catolici tineri și progresiști ce eram, am acceptat cu bucurie noua ordine și majoritatea inovațiilor ... am fost de acord cu oficierea liturghiei în limba vorbită, în fiecare țară în locul latinei și cu participarea mai consistentă a credincioșilor laici la slujba religioasă, pe care o asemenea schimbare o permitea. Am primit cu încântare relaxarea regulilor referitoare la post și abstinență, precum și obțiunea (valabilă doar câțiva ani, până ce Vaticanul a izbutit să o retragă) de a înlocui confesiunea personală cu o liturghie colectivă de reconciliere. Am fost încântați de proaspătul suflu ecumenic, de respectul față de celelalte culte creștine și față de celelalte credințe pe care dezbaterile conciliului le încurajau ...".
33. *Ibidem*, p. 466-467. Chestiunea este analizată și în Idem*, Cât să-ntindem coarda?*, p. 202-203.
34. *Ibidem,* p. 414.
35. *Ibidem,* p. 478.
36. Autorul însuși va spune despre aceasta: „Nu cred că am scris vreodată ceva mai folositor ca broșura aceea – nici înainte, nici mai apoi". *Ibidem*, p. 500.
37. Într-un fel, chiar lipsa dimensiunii catolice a acestei scrieri este revelatoare pentru cititor. „Un roman comic a cărui temă implica un adulter dublu între patru personaje principale însemna, desigur, că acestea nu puteau să fie de religie catolică, adică să fie măcinate de vinovăția teologică, ceea ce pentru mine a fost un fel de eliberare. Mi-am zis că o să-mi facă plăcere să scriu romanul ăsta și așa a și fost". *Ibidem,* p. 508. A se vedea David Lodge, *Schimb de dame*, traducere Virgil Stanciu, Polirom, Iași, 2015.
38. *Ibidem*, p. 152.
39. *Ibidem,* p. 532.

Bibliography:

David Lodge, *Terapia / Therapy* (2002, 2003, 2012), *Muzeul Britanic s-a dărâmat / The British Museum Is Falling Down* (2003, 2013), *Vești din Paradis / Paradise News* (2003, 2013), *Răcane, nu ți-e bine? / Ginger You're Barmy* (2004, 2011), *Afară din adăpost / Out of the Shelter* (2005, 2011), *Autorul, la rampă! / Author Author* (2006, 2011), *Crudul adevăr* (2006) / Home Truths, *Mort de surd / Deaf Sentence* (2009), *Bărbatul făcut din bucăți / A Man of Parts* (2011), *Născut într-un ceas bun: memorii. 1935-1975 / Quite a Good Time To Be Born: a Memoir. 1935-75* (2016). Toate volumele la Editura Polirom, Iași.

James Joyce, *Portret al artistului la tinerețe / Portrait of the Artist of the Young Man*, traducere Antoaneta Ralian, Humanitas, București, 2012.